

Алла Давидова,

завідувачка відділу, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0680-140X>

Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
e-mail: bibliograf.cnb@karazin.ua

Геннадій Штан,

кандидат історичних наук, завідувач сектору,
ResearcherID: D-9428-2019, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7697-706X>

Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
e-mail: shtaing9@gmail.com

Формування навичок та вмінь з інформаційної грамотності у користувачів Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

У статті розкриваються причини та головні особливості проведення занять з інформаційної та бібліотечно-бібліографічної грамотності в ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна. Зазначається, що проблемою, яку необхідно вирішити, є незадовільний рівень навичок як студентів, так і аспірантів та деяких викладачів у галузі користування бібліотечними ресурсами, науково-довідковим апаратом та спеціалізованими базами даних. Саме цієї мети намагаються досягти фахівці бібліотеки, проводячи заняття у взаємодії з факультетами університету.

К л ю ч о в і с л о в а: ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна, інформаційна грамотність, бібліотечні заняття з інформаційної грамотності, бази даних цитувань, повнотекстові бази даних, академічна доброчесність.

Інвестиції у знання завжди дають найбільший прибуток.
Бенджамін Франклін

Актуальність проблеми. Сьогодні бібліотека стає дійсно багатофункціональним інформаційно-комунікаційним середовищем, де виникають можливості отримати нові знання та навички оперативного пошуку необхідної інформації, безпосередньо зайнятись науковою діяльністю, мати зручне місце для самопідготовки, а також досить приємно провести свій вільний час. Зовсім різні категорії читачів можуть знайти для себе щось цікаве та корисне у сучасній бібліотеці. Зокрема, науково-бібліографічний відділ ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна має не тільки цінний документальний фонд, місця для користування документами цього фонду та для будь-яких інших навчальних або наукових справ, а й виконує довідкове обслуговування та укладає бібліографічні покажчики. Крім того, фахівці відділу ще й допомагають користувачам бібліотеки оперативно відшукати необхідні документи у відповідних фондах, сформувані навички самостійного пошуку інформації по ресурсах бібліотеки чи в інтернет-мережі, навчають, як правильно оформля-

ти бібліографічні списки до кваліфікаційних робіт та наукових праць. Вироблення у користувачів навичок як з орієнтування в інформаційному просторі, так і з оформлення наукових праць – одна з провідних функцій науково-бібліографічного відділу, яку його працівники виконували протягом десятиліть [3].

Мета статті – висвітлити досвід ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна з організації проведення занять щодо піднесення рівня інформаційної грамотності серед відвідувачів бібліотеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Раніше бібліографи відділу організували заняття для студентів перших курсів та склали програму і тексти лекцій для занять, які входили до навчальних планів факультетів. Все це мало назву «Основи бібліотечно-бібліографічних знань». Студенти в доступній формі знайомилися з інформаційними ресурсами різного рівня та обсягу – зокрема, з довідково-пошуковим апаратом, фондом університетської бібліотеки, бібліотек ЗВО, з фондами міських, республіканських та держав-

них бібліотек. Перш за все, вони вчилися пошуку джерел, освоювали вміння укладати бібліографічні описи та формувати бібліографічні списки до кваліфікаційних робіт.

Внаслідок поширення мережі Інтернет та майже тотального доступу до неї з'явилася можливість вільно компіювати цілі фрагменти з різних джерел, що значно «полегшило» життя студентів, але створило проблему постійного запозичення, тобто плагіату.

З 2016 р. за підтримки Американських рад з міжнародної освіти в Україні розпочалася реалізація Проекту сприяння академічній доброчесності. Останній покликаний сприяти реформам у вищій освіті та у загальноосвітніх школах. Він здійснюється при партнерстві в області публічної дипломатії з Посольством США в Україні [11]. Проект розрахований на чотири роки. За час проходження курсу навчання студентів у закладі вищої освіти планується виростити покоління молодих людей з такими якостями, як працелюбність, чесність, доброзичливість, відповідальність, повага до чужої праці. До втілення задуманого, крім університетів, були залучені і бібліотеки, які вже мають досвід навчання молоді з питань пошуку інформації та оформлення посилань на джерела [2].

Свою роботу ми розпочали з вивчення практичного досвіду деяких закордонних університетів та їхніх бібліотек. Виявилось, що формування навичок пошуку інформації, цитування авторів джерел, укладання бібліографічних описів та списків проводиться бібліотеками закладів вищої освіти Європи та інших країн світу практично таким же чином, як і в університетських бібліотеках України – організуються заняття зі студентами, а вся необхідна інформація з прикладами розміщується на сайтах. Вона поповнюється після кожної нової редакції довідників зі стилів. Посібники зі стилів та рекомендації співробітників доступні студентам, що навчаються в університеті, на сайті якого розміщена інформація [7]. Тобто, діяльність з навчання змістовно доповнюється якомога більш широким інформуванням аудиторії, яка навчається.

Відзначимо, що в умовах сучасного освітнього простору і загального поширення різноманітних електронних інформаційних технологій цілком необхідною є інтеграція навчального і дослідницького процесів у закладах вищої освіти, а також максимально широке використання наукових баз даних. Останні мають значні переваги порівняно із загальнодоступними ресурсами Інтернету, бо надають високоякісну та перевірену інформацію з достовірних джерел у режимі віддаленого доступу водночас із можливістю користуватись й даними архівів публікацій наукових періодичних видань, що входять до їхнього складу. Крім того, бази даних цитувань мають в своєму складі ефективну систему пошуку та спеціальні інструменти, що дозволяють оцінити вплив автора та журналу саме згідно їхньої цитованості, а повнотекстові – надають доступ до публікацій з багатьох видань без необхідності коштовної підписки

на кожне з них окремо й активно використовуються для написання наукових робіт у визнаних світових університетах. Однак, в такій ситуації головну роль починає відігравати саме рівень інформаційної грамотності користувача, його навички пошуку та відбору інформації, вміння грамотно формулювати пошуковий запит й ключові слова [1, с. 36–37]. Якщо ж вченому, досліднику, студенту, користувачу таких компетентностей бракує, наявні електронні ресурси не можуть бути ефективно використані.

Здається логічним, що відповідну підготовку, в першу чергу, мають надавати академічні навчальні заклади (їхні факультети та бібліотеки, працюючи скоординовано з метою найефективнішого використання наявних людських та інтелектуальних ресурсів), але це на даний момент залишається проблемою. Головна мета занять з інформаційної освіти, зокрема в українських закладах вищої освіти, цілком очевидна: це – подолання недостатньої обізнаності багатьох студентів, аспірантів та навіть деяких науковців у прийомах ефективного використання у своїй роботі інформаційних технологій (наукометричних та повнотекстових баз даних, бібліографічних менеджерів та ін.), без яких не можна уявити академічний простір XXI ст. При цьому кожна з цих категорій користувачів має свої особливості. Так, сучасні студенти є, переважно, доволі компетентними щодо використання комп'ютера у звичайному житті, але не мають належної підготовки щодо його використання задля дослідницької діяльності («research-literate») [6, р. 30]. При цьому вони чомусь вірять у всемогутність пошукових інтернет-систем, а при нестачі навичок з правил пошуку та критичного мислення щодо аналізу отриманих результатів, схильні вважати: якщо інформацію не знайдено з першої спроби, то її нібито і не існує взагалі. В першу чергу, це стосується ситуацій, коли предмет пошуку не є доступним в Google, він наявний лише у спеціалізованих базах даних [9, р. 92; 10, р. 6]. У багатьох українських закладах вищої освіти доступ до таких баз є (якщо не повнотекстових, то наукометричних), але знань або елементарного інформування про них студент часто взагалі не отримує. Ця ситуація виглядає ще гірше, якщо взяти до уваги роботу аспірантів, яка потребує вже не загальноосвітнього, а спеціального контенту за фахом – із відповідним історіографічним оглядом [8, р. 154].

На жаль, серед сучасних науковців є й такі, хто взагалі або не знає про можливість доступу до електронних ресурсів, або не користується ними, виправдовуючи це нібито нестачею часу. Не меншою проблемою є й неохочість багатьох науковців, викладачів та представників факультетських адміністрацій співпрацювати у питаннях забезпечення освітнього процесу із університетськими бібліотеками. І тут даються взнаки різні причини [12; 13, р. 169; 15, р. 98–104].

Від таких ситуацій програють, врешті-решт, як навчальний заклад у цілому, так і окремі вчені (не маючи належного визнання в наукових колах через нижчий,

ніж міг би бути, рівень публікацій). Тут також слід врахувати активну діяльність «хижацьких журналів», які позбавляють авторів можливості апробації своїх наукових результатів у авторитетних виданнях, що індексуються базами Web of Science та Scopus. Це могло б траплятися значно рідше, якщо б на стадії вибору місця для майбутньої публікації дослідники зверталися за порадою не до знаних «експертів», які висловлюють побоювання, що, мовляв, рецензент вкраде їх роботу, а до університетських бібліотекарів...

Означені проблеми не є суто українськими. Вони існують також в інших країнах світу і є логічним наслідком швидкого переходу сучасного суспільства в інформаційну епоху панування мобільних гаджетів, на яку світова система освіти реагує з інерцією, спираючись, здебільшого, на свій минулий, вже досить застарілий, досвід. Через це можливості, які надають користувачам з вітчизняних вишів академічні бази даних (придбані за значні суми з державного бюджету та за власні кошти освітніх закладів), залишаються реалізованими лише частково.

Завданням університетської бібліотеки у даному контексті має бути організація підтримки науковців факультетів, аспірантів та студентів у розвитку їхніх дослідницьких стратегій, а також консультування адміністраторів та посадових осіб, зокрема, й задля майбутньої найкращої сертифікації закладів [5, р. 430]. Зазначимо, що необхідність цих знань для науковців вже зрозуміли представники приватного сектора, вони пропонують проведення різноманітних платних тренінгів (з питань користування базами даних, вміння розбиратись у міжнародних наукових журналах та особливостях написання статей для них без плагіату) за гроші, тоді як фахівці університетської бібліотеки пропонують таке навчання безкоштовно.

Заняття з підвищення рівня інформаційної грамотності, вдосконалення пошукових навичок та поглиблення вмінь користування електронними ресурсами й базами даних, зокрема для написання дипломних робіт, вже проводяться в університетах пострадянського простору. Так, згідно із дослідженням бібліографії студентських дипломних робіт, проведеним 2019 р. співробітниками бібліотеки Назарбаєв-університету (де такі заняття є вже звичайною практикою), 55 % джерел із списків літератури – це журнальні статті, значна частина яких належить до міжнародних журналів першого-другого квартилю [14, р. 122–124]. У вітчизняних умовах як науковці, так і студенти також можуть вільно використовувати при написанні своїх робіт вагомі публікації провідних міжнародних періодичних видань, що входять до баз даних, які є доступними з будь-якого комп'ютера із університетським ІР (а бази даних цитувань дають змогу ефективно шукати видання відкрито-доступу).

Подолання ж означених вище проблем у підготовці користувачів електронних баз даних має відбуватися, зокрема, шляхом проведення відповідних занять сила-

ми спеціально підготовлених співробітників бібліотек закладів вищої освіти. Таким чином, можна буде працювати одночасно із усіма основними категоріями читачів, безпосередньо навчаючи студентів (частина з яких потім стане аспірантами вже із отриманими навичками та вміннями, а потім – інформаційно освіченими, сучасними та успішними викладачами) та інформуєючи науковців. Це є робота на перспективу, тому що тільки поступовим та безперервним інформуванням, з опорою на тих користувачів бібліотек, хто розуміє користь для себе від використання електронних ресурсів у власній роботі, можна ліквідувати скрутне становище української науки у процесі її інтеграції у світовий освітньо-дослідницький простір.

Слід зазначити, що ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна, як і інші бібліотеки, вже багато років проводить заняття для першокурсників, під час яких вони знайомляться з основними функціями та можливостями, що відкриваються з отриманням читачького квитка. Зокрема, нові читачі дізнаються, як і де саме вони можуть замовити та отримати літературу, дізнаються про правила роботи в читальних залах тощо. Однак, питання з інформаційної грамотності на цих заняттях не розглядаються з об'єктивних причин: першокурсник, який тільки-но опинився у новому для себе статусі студента, ще не зовсім розуміє, необхідності таких знань саме для нього. Таке усвідомлення приходить вже потім, в процесі навчання – від викладача, наукового керівника, куратора академічної групи та, звісно, від бібліотекаря. Хоча, зазвичай, викладач дуже рідко торкається цих питань й не завжди спрямовує студента до бібліотеки. Отже, ланцюжок комунікації між тим, хто виконує навчальні завдання та сучасними вимогами щодо їх гідного виконання, є розірваним: студент не знає майже нічого про електронні ресурси і досить мало – про оформлення списків літератури та академічну доброчесність. В результаті студентські роботи(курсів, дипломні) здебільшого рясніють помилками та ненавмисним або навмисним плагіатом. Все це потребує ретельних перевірок, на це витрачається час, зусилля, а якість «продукту» знов-таки не гарантовано. А потім студент, якому, можливо, просто «поталанило» із здачею роботи (і який запам'ятав, що плагіат, якщо його не виявили, економить час та зусилля), впевнюється в думці, що писати якісне дослідження при цьому нібито й немає сенсу. Але ж він згодом стає аспірантом, і все це продовжується... Таке, безперечно, порочне коло наразі потребує розірвання, й зробити його можуть саме бібліотекарі.

У 2016 р. завідувачкою науково-бібліографічного відділу ЦНБ була оновлена програма і розпочата робота з укладання та наповнення курсу занять з інформаційно-бібліографічної грамотності. На сьогоднішній день розроблено цикл лекцій для таких категорій користувачів: а) студенти 1–4 курсів, б) студенти 5–6 курсів, в) аспіранти та професорсько-викладацький склад. Пізніше поміж бібліографів відділу відбувся розподіл навчального навантаження таким чином, що кож-

ний фахівець став відповідальним за певні факультети та створив свою презентацію для проведення занять.

Тепер для студентів 1–4 курсів проводяться навчання з оволодіння навичками роботи з інформацією – орієнтування в інформаційних ресурсах бібліотеки, пошук, аналіз, відбір достовірної інформації, знайомство з правилами та прийомами оформлення кваліфікаційних робіт, посилань, бібліографічних описів та списків.

Заняття для студентів 5–6 курсів проходять за такою ж тематикою, але з урахуванням того, що з первинними принципами пошуку інформації вони вже знайомі. На цих заняттях студентів знайомлять з ресурсами, які можна знайти у базах даних, що передплачує бібліотека та розташовує на своєму сайті, а також з аналогічними інформаційними ресурсами інших інституційних закладів.

Для аспірантів та професорсько-викладацького складу проводяться заняття, на яких вони можуть ознайомитися з державними та міжнародними стилями оформлення наукових публікацій та бібліографічних списків до них. Ці навички необхідні їм при написанні наукових статей до міжнародних журналів та при написанні дисертацій. Заняття з бібліографічних стилів для аспірантів, здобувачів та молодих вчених почали постійно проводитись з 2017 р. Особливий інтерес вони викликають у здобувачів вчених ступенів. Багато хто з них розміщує свої публікації в міжнародних журналах, які виставляють певні вимоги щодо стилю оформлення праці та бібліографічного списку до неї, а тому вони досить часто звертаються по допомогу до бібліографів.

Для студентів фахівці науково-бібліографічного відділу проводять заняття з формування навичок пошуку інформації по ресурсах бібліотеки та у мережі Інтернет, цитування джерел, оформлення кваліфікаційних робіт, посилань та бібліографічних списків, знайомлять з вимогами державних та міжнародних стилів. Усі ці заходи проводяться за попередньою домовленістю: для студентів – з кураторами перших та старших курсів, для аспірантів та науковців – з вченими секретарями факультетів, які співпрацюють з бібліотекою при посередництві університетської Консультативної служби з питань атестації здобувачів наукових ступенів. Презентації проведених занять, які містять приклади бібліографічних описів, регулярно розміщуються на сайті Консультативної служби та на сайті бібліотеки для їхнього подальшого вільного використання.

Інформування читачів щодо проведення занять з їх тематики стало однією з цілей програми бібліотечного кураторства, що почала реалізовуватись із прийняттям у 2018 р. стратегії розвитку ЦНБ «Сучасна університетська бібліотека. Бібліотека 4D: дослідження, доступність, досконалість, дружність». Згідно з цим документом, кожному факультету університету було призначено куратора – співробітника ЦНБ, який має контактувати із заступником декана, кураторами академічних груп та повідомляти їм про можливості, обставини

індивідуального і групового консультування студентів факультету бібліотекарями. За тематикою заняття поділено на три великі групи – бібліографія та стандарти цитування, робота з науковими базами даних та електронним архівом університету, історія книги [4, с. 106–107]. Останнім часом факультетам пропонується навчання з практичного користування ресурсами наукометричних та повнотекстових баз даних (Web of Science, Scopus, EBSCO та ін.), яке проводиться співробітниками відділу вітчизняних та іноземних електронних ресурсів, інформаційного сервісу ЦНБ.

Пропозиції бібліотеки викликали значний інтерес: за порівняно невеликий термін (три місяці) з проханнями провести заняття звернулись заступники деканів, окремі викладачі та групи науковців, вчені секретарі факультетів та представники підрозділів університету. Заняття тривалістю до 1,5–2 годин проводяться зручний час для груп студентів (у т. ч. у кураторську годину або в рамках проведення студентської практики), для науковців та для аспірантів. Заняття з баз даних проводяться з урахуванням особливостей пошукових потреб саме цих категорій відвідувачів: а) студенти молодших або старших курсів, які тільки знайомляться із можливостями електронних ресурсів чи, навпаки, вже мають невеликий обсяг знань щодо них; б) викладачі та аспіранти, які мають публікувати статті у міжнародних виданнях та вміти працювати в наукометричних базах даних; в) науковці, які вже є авторами фахових статей; г) співробітники факультетів, які намагаються розібратись в окремих питаннях, що пов'язані з виконанням їхніх професійних обов'язків. У різних випадках, при потребі, змінюється склад матеріалу, що надається слухачам, тривалість заняття, наприкінці якого обов'язково надається можливість попрацювати з електронними ресурсами самостійно та поставити окремі тематичні питання бібліотекаря.

Предметом занять з інформаційної грамотності користувачів досить часто стають відомі інструменти з бібліографічного менеджменту та дистанційної освіти.

Бібліографи науково-бібліографічного відділу, співробітники відділу вітчизняних та іноземних електронних ресурсів та інформаційного сервісу знайомлять усіх заінтересованих з принципами роботи двох програм – Mendeley та EndNote Online – хоча існує більше 5 різновидів подібних бібліографічних менеджерів. При написанні статей вони можуть автоматично та в електронному режимі обирати потрібний користувачеві стиль цитування зі списків стилів, закладених у їхню оболонку, оформлювати бібліографічні описи відповідно до обраного стилю та упорядковувати бібліографічні списки до публікацій.

У 2018 р. на платформі Moodle було розроблено і виставлено на сайті Інституту післядипломної освіти та заочного/дистанційного навчання університету три дистанційних курси під єдиним заголовком «Формування академічної культури: інформаційно-бібліографічна грамотність» для різних категорій користувачів: а) для

студентів-бакалаврів, б) для студентів-магістрів, аспірантів та науково-педагогічних працівників, в) для педагогічних працівників закладів середньої освіти. Курси розроблено як допоміжний ресурс для використання викладачами при дистанційному навчанні.

На початку 2020 р. фахівці науково-бібліографічного відділу у співпраці з Центром післядипломної освіти університету запровадили заняття з підвищення кваліфікації для бібліотекарів закладів середньої освіти. Для них була розроблена спеціальна програма, складені тексти лекцій та сформовані численні практичні завдання. Також для них був запропонований новий дистанційний курс «Формування академічної культури: інформаційно-бібліографічна грамотність для педагогічних працівників закладів середньої освіти».

Висновки. Досвід проведення занять із користувачами ЦНБ засвідчує підвищений інтерес слухачів до питань теорії і практики роботи в базах даних, особливостей пошуку видань для власної публікації. Користуються популярністю індивідуальні консультації читачів з більш вузьких питань (індексування видань у наукометричних базах, кватили видань, авторитетність конкретних баз даних, авторські профілі та їх коригування, пошук сторінок окремих статей та журналів у базах). На даний різновид консультацій (фактично індивідуальних занять протяжністю до 1,5 години) є особливий попит.

Заняттями з баз даних більше цікавляться представники природничих та економічних наук – ті, хто знає про переваги електронних ресурсів, розуміє важливість поширення цієї інформації серед колег та випускників. Найбільш активними користувачами виявляються науковці, які прагнуть знайти актуальний матеріал для власних робіт, опублікуватись у міжнародних журналах, що індексуються у Scopus та Web of Science, або потребують консультацій з налаштування та редагування свого авторського профілю.

Важливо зазначити, що в деяких випадках заняття, за ініціативи викладачів та представників деканатів, проводяться для студентів в рамках практики або факультетського курсу з основ наукових досліджень – ця безумовно прогресивна практика викликає сподівання на створення стабільної системи взаємодії.

Аналіз запитів з боку користувачів показав правильність загальних напрямів ведення роботи бібліотекою та необхідність регулярного оновлення пропозицій з навчальної тематики залежно від потреб аудиторії.

Зростання популярності занять з інформаційної грамотності та бібліотечно-бібліографічної культури посилює загальні сподівання на те, що прийдешні покоління дослідників будуть оснащені усім необхідним для орієнтування в інформаційному середовищі XXI століття.

Список бібліографічних посилань

1. Донець В. Використання електронних баз даних у сучасній бібліотеці вищого навчального закладу. *Бібліотечний вісник*. 2013. № 3 (215). С. 36–38.

2. *Основи формування культури академічної доброчесності в бібліотеці* : інформаційний огляд / автори-укладачі: Н. В. Якуніна, А. А. Чинюк, Я. В. Руденко ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. О. Сербін ; Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 41 с. URL: www.ula.org.ua (дата останнього перегляду 03.02.2020).

3. Положення про науково-бібліографічний відділ Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : затв. Радою з наукової та методичної роботи, протокол № 2 від 19.03.2019 / Науково-бібліографічний відділ ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна.

4. Штан Г. В. Бібліотечне кураторство як складова науково-практичних зв'язків між бібліотекою та вченим: сучасний стан. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings*. 2019. Vol. 4. P. 100–109.

5. Braddlee D., VanScoy A. Bridging the Chasm: Faculty Support Roles for Academic Librarians in the Adoption of Open Educational Resources. *College & Research Libraries*. 2019. Vol. 80, issue 4. P. 426–449.

6. Campbell M. Collaborations between Librarians and Faculty in a Digital Age. *Education Digest: Essential Readings Condensed for Quick Review*. 2010. Vol. 75. P. 30–33.

7. *Citation Styles: APA, MLA, Chicago, Turabian, IEEE*. Course & Subject Guides, University Library System, University of Pittsburg. URL: <https://pitt.libguides.com/citationhelp> (date of last view 12.02.2020).

8. Dickson V. Collaboration plus! The development of an information literacy and communication program. *The Australian Library Journal*. 2004. May. P. 153–160.

9. Dobozy E., Gross J. Pushing Library Information to First-Year Students: An Exploratory Study of Faculty/Library Collaboration. *Australian Academic & Research Libraries*. 2010. Vol. 41, issue 2. P. 90–99.

10. McNee D., Radmer E. Librarians and Learning: the Impact of Collaboration. *English Leadership Quarterly*. 2017. Vol. 40. P. 6–9. URL: https://secure.ncte.org/library/NCTEFiles/Resources/Journals/ELQ/0401-ug2017/ELQ0401Librarians.pdf?_ga=2.74212690.1980024547.1581668865-329464550.1581668865 (date of last view 14.02.2020).

11. SAIUP. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. URL: <https://saiup.org.ua/> (дата останнього перегляду 10.02.2020)

12. Scripps-Hoekstra L., Hamilton E. R. Back to the Future: Prospects for Education Faculty and Librarian Collaboration Thirty Years Later. *Education Libraries*. 2016. Vol. 39, issue 1. [18] p.

13. Wishkoski R., Lundstrom K., Davis E. Librarians in the Lead: A Case for Interdisciplinary Faculty Collaboration on Assignment Design. *Communications in Information Literacy*. 2018. Vol. 12, issue 2. С. 166–192.

14. Yap J. M., Kozhayeva A. Is our collection enough or underutilized? A citation analysis of master's theses in the field of education. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings*. 2019. Vol. 4. P. 122–129.

15. Yu T., Chen C. C., Khoo C., Butdisuwan S., Ma L., Sacchanand C., Tuamsuk K. Faculty-librarian collaborative culture in the universities of Hong Kong, Singapore, Taiwan, and Thailand: A comparative study. *Malaysian Journal of Library & Information Science*. 2019. Vol. 24, issue 1. P. 97–121.

References

1. Donets, V. (2013). Vykorystannia elektronnykh baz danykh u suchasnyy bibliotetsi vyshchoho navchalnoho zakladu [Use of electronic databases in the modern library of higher education]. *Biblioteknyi Visnyk*, 3(215), 36-38. [In Ukrainian].
2. Yakunina, N. V., Chyniuk, A. A. & Rudenko, Y. V. (2016). *Osnovy formuvannia kultury akademichnoi dobrochesnosti v bibliotetsi: informatsiinyi ohliad* [Fundamentals of forming a culture of academic virtue in the library: an overview]. Kyiv: UBA. Retrieved from www.ula.org.ua [In Ukrainian].
3. (2019). Polozhennia pro naukovo-bibliohrafichnyi viddil Tsentralnoi naukovo biblioteky Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina vid 19.03.2019. [Regulations on the Scientific and Bibliographic Division of the Central Scientific Library of Karazin Kharkiv National University] (Neopubl. doc.). [In Ukrainian].
4. Shtan, H. (2019). Bibliotekne kuratorstvo yak skladova naukovo-praktychnykh zviazkiv mizh bibliotekoju ta vchenym: suchasnyi stan [Library curating as a component of scientific and practical links between the library and the scientist: current state]. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings*. (Vol. IV, pp.100-109). Retrieved from https://doi.org/10.15802/unilib/2019_187407 [In Ukrainian].
5. Braddlee, D., & VanScoy, A. (2019). Bridging the Chasm: Faculty Support Roles for Academic Librarians in the Adoption of Open Educational Resources. *College & Research Libraries*, 80(4), 426-449. [In English].
6. Campbell, M. (2010). Collaborations between Librarians and Faculty in a Digital Age. *Education Digest: Essential Readings Condensed for Quick Review*, 75, 30-33. [In English].
7. *Citation Styles: APA, MLA, Chicago, Turabian, IEEE*. Retrieved from <https://pitt.libguides.com/citationhelp>. [In English].
8. Dickson, V. (2004, Mai). Collaboration plus! The development of an information literacy and communication program. *The Australian Library Journal*, 153-160. doi:10.1080/00049670.2004.10721621 [In English].
9. Dobozy, E., & Gross, J. (2010). Pushing Library Information to First-Year Students: An Exploratory Study of Faculty/Library Collaboration. *Australian Academic & Research Libraries*, 41(2), 90-99. [In English].
10. McNee, D. & Radmer, E. (2017). Librarians and Learning: the Impact of Collaboration. *English Leadership Quarterly*, 40(1), 6-9. [In English].
11. *SAIUP. Proekt spriannia akademichnoi dobrochesnosti v Ukraini*. Retrieved from <https://saiup.org.ua> [In English].
12. Scripps-Hoekstra, L., & Hamilton, E. R. (2016). Back to the Future: Prospects for Education Faculty and Librarian Collaboration Thirty Years Later. *Education Libraries*, 39(1), [18]. [In English].
13. Wishkoski, R., Lundstrom, K. & Davis, E. (2018). Librarians in the Lead: A Case for Interdisciplinary Faculty Collaboration on Assignment Design. *Communications in Information Literacy*, 12(2), 166-192. doi:10.15760/commfolit.2018.12.2.7 [In English].
14. Yap, J. M. & Kozhayeva, A. (2019). Is our collection enough or underutilized? A citation analysis of master's theses in the field of education. *University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings*, 4, 122-129. Retrieved from doi.org/10.15802/unilib/2019_186961 [In English].
15. Yu, T., Chen, C. C., Khoo, C., Butdisuwan, S., Ma, L., Sacchanand, C. & Tuamsuk, K. (2019). Faculty-librarian collaborative culture in the universities of Hong Kong, Singapore, Taiwan, and Thailand: A comparative study. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 24(1), 97-121. doi:10.22452/mjlis.vol24no1.6 [In English].

Alla Davydova,

chief of the department, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0680-140X>,
Central Scientific Library of V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)

Hennadii Shtan,

PhD (History), chief of the sector, ResearcherID: D-9428-2019, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7697-706X>,
Central Scientific Library of V. N. Karazin National University (Kharkiv, Ukraine)

DEVELOPMENT OF THE INFORMATION LITERACY COMPETENCES AND SKILLS FOR THE USERS OF CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY OF V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

A modern library become an information and communication center where visitors have a possibility to work and even rest. The information literacy is very important both in the scientific world and for all categories of users of the universities libraries (students, postgraduate students, scientists) and is necessary for each contemporary researcher. However, we have problems as with understanding of it in the university as for a collaboration processes between librarians and faculties. Some lecturers don't use scientific databases ourselves and don't teach their students to work in the library – for different personal reasons. The low status of the scientific publications and successes of the “predatory journals”, unmeant or intentional plagiarism are the results of the situation. The trainings of the information literacy led by the librarians are the solution and there are usually conducted in the different universities in the world now. The librarians from V. N. Karazin Kharkiv National University initiated in 2019 series of special lessons in the collaboration with the lecturers for the all categories of the users. The most popular themes now are – how to use citation and full text databases for students and researches, search and selection of the scientific information in the library, the bibliographic description etc. The individual consultations on the author's profiles in Scopus and Web of Sciences for the researches from both the university and other institutions of higher education of Kharkiv are very popular too. We can see the great interest for librarian's trainings by the scientists from the technical, medical and economical specialties and poor – by them who don't use scientific databases reasonably. In this situation we need to work actively and systematically with the faculties for the common benefits and results.

Keywords: Central Scientific Library of V. N. Karazin Kharkiv National University, Library trainings, Information literacy, Citation databases, Full text databases, Academic Integrity.

Central Scientific Library of V. N. Karazin Kharkiv National University.
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: bibliograf.cnb@karazin.ua
e-mail: shtaing9@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 18.03.2020 р.